

УДК 330.322.1:364.01

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-35

Шандова Н. В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький, Україна

ORCID ID: 0000-0002-6278-1143

e-mail: shandova.nataliya@kntu.edu.ua

Стемковський В. В., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький, Україна

ORCID ID: 0009-0008-7427-2400

e-mail: stemkovskiyi.vladyslav@kntu.net.ua

Економічні механізми та ринкові інструменти реалізації соціального інвестування

Анотація. У статті здійснено теоретико-методологічне обґрунтування економічного механізму реалізації соціального інвестування з урахуванням сучасних ринкових інструментів і трансформаційних процесів в українській економіці. На основі системного та структурно-функціонального підходів розроблено авторське бачення механізму як цілісної системи, яка забезпечує цільову трансформацію соціальних потреб у вимірюваний соціальний ефект через інституційно та економічно узгоджені дії. Механізм включає п'ять взаємопов'язаних блоків: цільовий (визначення соціальних пріоритетів); інституційний (суб'єкти реалізації); фінансово-інструментальний (залучення ресурсів); блок стимулювання (механізми підтримки) та результативний (оцінка соціального ефекту).

Особливу увагу приділено аналізу ринкових інструментів соціального інвестування, які розглядаються не як відокремлені фінансові продукти, а як функціональний елемент механізму. Зокрема, у фокусі дослідження перебувають соціальні облигації, імпакт-інвестування, краудінвестингові платформи, пільгове кредитування та ESG-інструменти. Визначено, що найбільш релевантними для України є інструменти з помірним рівнем ризику, високою прозорістю та можливістю адаптації до умов обмеженого доступу до довгострокового капіталу.

Запропонована концепція економічного механізму соціального інвестування дозволяє не лише інтегрувати ринкові фінансові інструменти в систему досягнення соціальних цілей, а й створити умови для довгострокового партнерства між державою, бізнесом і громадянським суспільством. Практична реалізація таких підходів сприятиме формуванню прозорих та ефективних моделей фінансування соціально значущих ініціатив, залученню приватного капіталу до соціальної сфери, зміцненню інституційної довіри та підвищенню ефективності соціально-економічної політики. Отримані результати можуть слугувати методологічною базою для формування регуляторного середовища у сфері соціального інвестування та подальших прикладних розробок у сфері соціального підприємництва, фінансових інновацій і державного стратегічного планування.

Ключові слова: соціальне інвестування; економічні механізми; ринкові інструменти; імпакт-інвестування; соціальні облигації; ESG-інструменти; публічно-приватне партнерство.

Shandova Nataliia, Doctor of Economics, Professor, The Head of the Department of Economy, Entrepreneurship and Economic security, Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, Ukraine

Stemkovskyy Vladyslav, Graduate student of the third (educational and scientific) level of higher education, Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, Ukraine

Economic Mechanisms and Market Instruments for the Implementation of Social Investment

Abstract. Introduction. The growing role of social investment as a tool for addressing significant social challenges requires an understanding of how such investments can be implemented effectively, particularly in transitional economies like Ukraine. Integrating market-based financial instruments into social policy requires a structured economic mechanism that can mobilize resources, coordinate actors, and ensure measurable social outcomes.

Purpose. This study aims to develop a theoretical and methodological framework for the economic mechanisms of social investment implementation. This framework considers modern market instruments and the specific conditions of the Ukrainian economy.

Results. The research proposes a concept of the economic mechanism for social investment, structured into five interrelated blocks: target (defining social priorities), institutional (identifying key actors), financial-instrumental (mobilizing resources), incentive (stimulating participation), and result-oriented (assessing social outcomes). The role of market instruments, such as social impact bonds, impact investing, crowdfunding platforms, concessional lending, and ESG tools, is emphasized as an integral component of the mechanism. A comparative analysis reveals that instruments with moderate risk, high transparency, and adaptability to environments with limited capital access are the most relevant for Ukraine.

¹Стаття надійшла до редакції: 24.06.2025

Received: 24 June 2025

Conclusions. *Implementing the proposed mechanism could improve the efficiency and transparency of financing socially oriented initiatives and encourage long-term collaboration between public authorities, businesses, and civil society. These findings can serve as a foundation for designing regulatory frameworks for social investment and developing financial instruments tailored to a socially responsible economy.*

Keywords: *social investment; economic mechanisms; market instruments; impact investing; social impact bonds; ESG; public-private partnership.*

JEL Classification: G23; H43; O35.

Постановка проблеми. В умовах посилення соціальної нерівності, масштабних внутрішніх переміщень населення, руйнування інфраструктури та зростання навантаження на державні фінанси, Україна стикається з безпрецедентними викликами у забезпеченні базових соціальних потреб населення. Обмеженість бюджетних ресурсів і високий рівень ризиків вимагають пошуку нових підходів до фінансування соціальних програм і проєктів, які могли б поєднувати ефективність, результативність і стійкість. У цьому контексті соціальне інвестування розглядається як перспективний механізм мобілізації приватного капіталу для вирішення суспільно важливих проблем на засадах партнерства, відповідальності та взаємної вигоди.

На відміну від традиційних форм благодійності чи державного субсидіювання, соціальне інвестування передбачає вкладення коштів з метою досягнення подвійного – соціального та фінансового ефекту. Основою таких інвестицій є чітко визначені очікувані результати, механізми оцінювання соціального впливу та можливість повернення вкладених ресурсів у разі досягнення встановлених цілей. У країнах із розвинутою фінансовою інфраструктурою соціальне інвестування реалізується через розгалужену систему інструментів – соціальні облігації, імпакт-інвестування, ESG-рейтинги, краудінвестингові платформи та соціальні біржі.

В українських реаліях такі інструменти лише починають з'являтися в практиці, і цей процес наштовхується на низку системних обмежень: відсутність законодавчого регулювання; низький рівень інституційної підтримки; обмежений доступ до довгострокового фінансування, а також слабка інтеграція соціальних критеріїв у фінансово-економічні рішення. Попри ці бар'єри, потенціал ринкових механізмів соціального інвестування для України є значним. Насамперед, це пов'язано з активною динамікою розвитку громадянського суспільства, зростанням соціальної ініціативності на місцевому рівні, а також поступовим зростанням довіри до соціально відповідального бізнесу. Формується новий запит на фінансові продукти, які поєднують прибутковість із суспільною користю, а це створює сприятливе середовище для розвитку імпакт-інвестування, соціальних облігацій і краудінвестингових платформ.

Крім того, післявоєнне відновлення України та зростаюча участь міжнародних донорів, фондів і фінансових організацій відкривають додаткові можливості для впровадження сучасних фінансових

рішень, зокрема на засадах державно-приватного партнерства та спільного фінансування соціальних ініціатив. В умовах обмежених державних ресурсів ринкові механізми можуть стати не лише джерелом фінансування, а й інструментом підвищення ефективності реалізації соціальних проєктів, запровадження принципів прозорості, відповідальності та орієнтації на результат.

Зрештою, соціальне інвестування здатне інтегруватися в національні стратегії регіонального розвитку, соціальної згуртованості, інклюзивного зростання – за умови створення відповідної нормативно-інституційної бази та стимулювання ринку через податкові, фінансові й інформаційні інструменти. Тому дослідження потенціалу ринкових механізмів соціального інвестування є актуальним для забезпечення стійкого соціально-економічного відновлення України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання соціального інвестування вже кілька десятиліть перебуває в центрі уваги західних дослідників, що зумовлено трансформацією поглядів на роль бізнесу, фінансових ринків та інвестицій у досягненні сталого розвитку. Зокрема, концептуальні засади імпакт-інвестування (impact investing) були закладені в роботах J. Emerson [1], який запропонував термін *blended value* для позначення інтеграції соціальної та фінансової віддачі. Значний внесок у розвиток понятійного апарату зробили A. Nicholls [2] (досліджував соціальні інвестиції як соціально сконструйоване середовище, запропонував типологію соціальних інвестицій та можливі сценарії розвитку цієї сфери), M. Bugg-Levine [3] (досліджував проблему поєднання економічної ефективності, ціннісно-орієнтованої стратегії та системний підхід у формуванні стійких ринкових практик), які також підкреслювали важливість вимірюваного соціального ефекту інвестицій.

Поглиблений аналіз соціальних фінансових інструментів здійснюється у працях науковців, які зосереджуються на інституційних моделях функціонування облігацій соціального впливу (Social Impact Bonds), механізмах розподілу відповідальності і ризиків між учасниками, а також на викликах вимірювання впливу. Так, E. Jackson [4] аналізує нові інструменти додаткового фінансування соціальних програм у країнах із жорстким бюджетом, звертаючи увагу на необхідність незалежного вимірювання результатів та перевірки теорії змін; N. Bergfeld, D. Klausner та M. Samel [5] розглядають облігації соціального впливу як інструмент державно-

приватного партнерства з потенціалом підвищення ефективності надання соціальних послуг завдяки ринковим підходам.

У рамках фінансової аналітики активно розвивається тематика ESG-індексів як метрики для інтеграції соціальних і екологічних критеріїв у традиційне інвестування [6], [7]. Сучасні дослідження [8] застосовують машинне навчання для прогнозування ринкових прибутків на основі показників ESG, що вказує на їхню зростаючу значущість у формуванні інвестиційних стратегій.

Українські дослідники також приділяють увагу цій темі. Зокрема, Б. Юхнов, І. Островський, В. Чухрай у своїй роботі [9] досліджують систему механізмів, що забезпечують взаємодію капіталу та соціальних інновацій, зокрема в контексті фокусування на довгострокових ефектах і стійкій соціалізації проєктів. Напрацювання О. Пластуна, І. Макаренка, І. Замули, А. Воронцової, Л. Таранюка [10] містять комплексний огляд методологій соціального інвестування, включно з ESG-фільтрами та вимірюванням впливу, й адаптацію глобальних підходів до українських умов. Є. Вовк, Г. Туролєв, К. Левченко у статті [11] підкреслюють ключову роль фінансових інституцій та їх здатність мобілізувати ресурси через соціалізацію інвестицій, а також формування культури соціальної відповідальності серед бізнесів та громадян.

Узагальнюючи проаналізовані публікації, можна констатувати, що соціальне інвестування сьогодні розглядається як інноваційний інструмент сталого розвитку та соціальної відповідальності бізнесу. Разом із тим, наявні дослідження переважно зосереджені на загальних характеристиках цього явища, потенціалі імпакт-інвестування чи соціального підприємництва, не охоплюючи в достатній мірі економічну природу механізмів його реалізації. Особливо відчутним є дефіцит системних підходів до аналізу взаємозв'язку між економічними механізмами (державними стимулами, регуляторною підтримкою, фінансовими інструментами) та ринковими інструментами реалізації соціального інвестування, зокрема соціальними облігаціями, краудінвестингом або ESG-фінансуванням. Також бракує адаптованих моделей, здатних врахувати специфіку українського інституційного середовища через низький рівень довіри до фінансових інституцій, регіональну нерівномірність ринкового розвитку, високі ризики нестабільності. Отже, попри певні наукові напрацювання, тема економічних механізмів і ринкових інструментів реалізації соціального інвестування залишається недостатньо дослідженою та потребує поглибленого осмислення, що обумовлює доцільність проведення даного дослідження.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є обґрунтування змісту та структури економічного механізму реалізації соціального інвестування з урахуванням сучасних ринкових інструментів, а також визначення їхнього потенціалу в умовах української економіки.

Методологічну основу дослідження становлять системний і структурно-функціональний підходи, які дозволяють розглядати економічний механізм соціального інвестування як цілісну багаторівневу систему. У процесі аналізу також застосовано елементи порівняльного аналізу, логічного узагальнення та інституційного підходу – для врахування специфіки українського економічного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній економічній науці соціальне інвестування розглядається як особлива форма інвестиційної діяльності, яка спрямована на досягнення позитивного соціального ефекту поряд із фінансовою доцільністю. Такий підхід змінює традиційне уявлення про прибутковість як єдину мету капіталовкладень, і натомість акцентує увагу на соціальному впливі як повноцінному вимірі результативності. Така подвійна логіка, поєднання соціального ефекту та економічної доцільності, зумовлює необхідність формування специфічного економічного механізму, в якому ринкові інструменти виконують не лише фінансову, а й інституціональну функцію.

Економічний механізм соціального інвестування може бути представлений як система взаємопов'язаних елементів, що забезпечують цілеспрямовану трансформацію фінансових ресурсів у стійкі соціальні результати. Він охоплює правила функціонування, інститути, стимули, умови повернення інвестицій, форми участі різних акторів (держави, бізнесу, громадянського суспільства), а також способи розподілу ризиків.

В українських умовах, де соціальні виклики поглиблюються економічною нестабільністю та обмеженістю державного фінансування, економічний механізм соціального інвестування має враховувати не лише макроекономічні параметри, а й доволі специфічний інституційний ландшафт. Це вимагає адаптації як класичних елементів механізму (фінансових потоків, стимулів, нормативного регулювання), так і інноваційних – таких як імпакт-метрики, цифрові платформи соціального краудінвестингу, публічні гарантії ефективності.

Авторське бачення структури економічного механізму соціального інвестування включає декілька блоків, які функціонують як цілісна система, де кожен блок виконує специфічну роль і логічно пов'язаний із попереднім та наступним елементом (табл. 1).

Таблиця 1 Концепція економічного механізму соціального інвестування

Блоки	Зміст	Функція у механізмі	Контекст застосування в Україні
1. Цільовий блок	Соціальні пріоритети: освіта, здоров'я, реінтеграція, інклюзія	Визначає стратегічні напрями інвестування	Відновлення шкіл у деокупованих громадах; підтримка ветеранських програм
2. Інституційний блок	Учасники системи: держава, соціально відповідальний бізнес, неурядові організації (НУО), міжнародні партнери	Організація проєктів, реалізація інвестицій	Партнерство МОЗ, донорів, громадських організацій у сфері охорони здоров'я
3. Фінансово-інструментальний блок	Ринкові інструменти: соціальні облігації, краудінвестинг, імпакт-інвестування	Залучення фінансових ресурсів через ринок	Грантові платформи (наприклад, Spilnokosht); пілоти з соціальних облігацій
4. Блок стимулювання	Податкові пільги, державні гарантії, стандарти прозорості, публічна звітність	Підвищення привабливості інвестування, зниження ризиків	Часткове відшкодування від держави, сертифікація соціального ефекту
5. Блок соціального результату	Оцінка ефективності: SROI, IRIS+ тощо, відповідність цілям сталого розвитку	Вимірювання соціального впливу, забезпечення зворотного зв'язку	Пілотне впровадження метрик впливу в проєктах донорського фінансування

Джерело: побудовано авторами на основі власних досліджень

Процес функціонування економічного механізму соціального інвестування починається з цільового блоку, який задає стратегічні орієнтири – тобто формулює, на вирішення яких соціальних проблем спрямовується інвестиційна активність. Це можуть бути, наприклад, відновлення соціальної інфраструктури на деокупованих територіях, інклюзивна освіта чи медична допомога вразливим групам.

На основі визначених цілей формується інституційний блок, який об'єднує учасників, здатних реалізувати проєкти: соціально відповідальні підприємства; інвестиційні фонди; неурядові організації; територіальні громади. Ці суб'єкти стають носіями проєктів, обирають інструменти фінансування, організовують процес реалізації, звітують про результати.

Забезпечення фінансування покладено на фінансово-інструментальний блок, що охоплює набір ринкових інструментів, таких як соціальні облігації, краудінвестингові платформи, пільгове кредитування, імпакт-інвестування. Вибір інструменту залежить від масштабу проєкту, рівня ризику, цільової групи та очікуваного ефекту. Саме тут реалізується трансформація капіталу в конкретні ініціативи з вимірюваним впливом.

Щоб заохотити інвесторів, активується блок стимулювання, який містить інструменти підвищення

привабливості вкладень: фіскальні пільги; часткове гарантування державою; стандарти прозорості звітності; визнання соціальних сертифікатів. Стимули є ключем до подолання бар'єрів довіри і входу на соціальні ринки.

Функція блоку соціального результату – вимір досягнутого впливу. Оцінка базується на відповідних індикаторах (наприклад, SROI (Social Return on Investment) – соціальна віддача на інвестиції, IRIS+ (Impact Reporting and Investment Standards Plus) – міжнародна система показників, узгоджена з Цілями сталого розвитку тощо). Результати цієї оцінки не лише засвідчують ефективність, а й створюють основу для повторного інвестування, масштабування ініціатив або перегляду підходів.

У такий спосіб механізм працює як цикл взаємозалежних компонентів: від формування пріоритетів до конкретного соціального ефекту, з інструментальним й інституційним забезпеченням на кожному етапі. Його перевага – у гнучкості, адаптивності до ринку та орієнтації на вимірюваний результат, що робить його релевантним навіть в умовах високої економічної нестабільності.

Запропонована авторська концепція дозволяє не лише системно представити ключові елементи економічного механізму соціального інвестування, а й виявити потенційні обмеження в його реалізації – зокрема, недостатність стимулювання інвесторів,

прогалини в нормативному регулюванні або обмежену прозорість. Такий підхід також створює основу для адаптації ринкових інструментів до особливостей української економіки, враховуючи її нестабільність, інституційні ризики та нерівномірність розвитку регіональних ринків.

У межах запропонованого підходу ринкові інструменти розглядаються не як самостійна або відокремлена категорія, а як функціональні елементи фінансово-інструментального блоку економічного механізму соціального інвестування. Вони забезпечують реалізацію цільових завдань механізму шляхом конвертації інвестиційних рішень у вимірюваний соціальний результат і водночас

формують зв'язок між інституційними суб'єктами та результативною частиною системи. Означені інструменти дозволяють мобілізувати капітал із приватних джерел, сприяти ефективному розподілу ресурсів, підвищувати прозорість та формувати інституційну довіру. Проте вибір конкретних інструментів має враховувати не лише їхню економічну логіку, а й відповідність реаліям вітчизняного ринку – стану фінансової системи, інституційному рівню розвитку, правовій визначеності та ризикам [12].

У цьому контексті доцільно виділити низку інструментів, які мають потенціал до адаптації або вже апробовані в українській практиці (табл.2).

Таблиця 2 Ринкові інструменти соціального інвестування

Інструменти	Суть і застосування
Соціальні облигації (Social Impact Bonds)	Інвестор фінансує соціальний проект, а держава/грантодавець повертає кошти лише у разі досягнення результату.
Імпакт-інвестування (Impact Investing)	Цілеспрямовані інвестиції у проекти з подвійною метою - соціальний ефект і помірний дохід.
Краудінвестинг / краудфандинг	Платформи для збору коштів на соціальні ініціативи від широкого кола учасників (громадян, малого бізнесу).
Соціальні біржі/ платформи	Онлайн-платформи, які агрегують соціальні проекти, рейтинують їх та надають інвесторам інформацію.
ESG-інструменти	Включення соціальних критеріїв у стратегії бізнесу, звітність і залучення інвесторів через «зелені» фонди.
Пільгове кредитування / мікрофінансування	Надання фінансування за зниженими ставками соціально орієнтованим підприємствам.

Джерело: побудовано авторами на основі власних досліджень

Кожен із запропонованих інструментів відрізняється за рівнем очікуваного прибутку, ступенем ризику, вимогами до звітності та прозорості, а також гнучкістю використання і масштабованістю (табл.3).

Як свідчить порівняльний аналіз, найбільший практичний потенціал в українських умовах мають наступні інструменти:

- соціальні облигації – інноваційний інструмент державно-приватного партнерства, що передбачає фінансування соціального проекту приватним інвестором з подальшою компенсацією з боку держави у разі досягнення встановлених результатів, за умови державного або донорського гарантування повернення коштів, соціальні облигації дозволяють поєднати результативність з підзвітністю, а також чітко оцінити ефективність інвестування через соціальні індикатори;

- імпакт-інвестування – інвестування у проекти, що створюють як фінансову, так і соціальну віддачу, є перспективним інструментом для інституцій, які прагнуть одночасно досягати соціальних цілей та зберігати дохідність, реалізація імпакт-інвестування вимагає формування спеціалізованих інвестфондів і прозорої звітності;

- краудінвестинг / краудфандинг – онлайн-інструменти колективного інвестування у соціально значущі ініціативи, є найпростішим у впровадженні інструментом, який може використовуватися як на локальному рівні (наприклад, для підтримки соціального підприємництва), так і в більш масштабних національних ініціативах.

Пільгове кредитування також заслуговує на увагу як перехідний інструмент для стимулювання соціальних ініціатив малого бізнесу, особливо в деокупованих регіонах.

Таблиця 3 Порівняння ринкових інструментів соціального інвестування за ключовими критеріями

Інструменти	Дохідність	Ризик	Прозорість	Гнучкість	Релевантність для України
Соціальні облигації (Social Impact Bonds)	Середня	Помірний	Висока	Обмежена	Висока (за умов державних гарантій)
Імпакт-інвестування	Середня	Середній	Висока	Висока	Висока
Краудінвестинг / краудфандинг	Низька	Низький	Середня	Висока	Висока
Соціальні біржі / платформи	Низька	Низький	Висока	Середня	Середня
ESG-інструменти	Середня	Середній	Висока	Низька	Обмежена (через відсутність ESG-ринку)
Пільгове кредитування / мікрофінансування	Низька	Низький	Середня	Середня	Висока

Джерело: побудовано авторами на основі власних досліджень

Натомість ESG-інструменти наразі обмежено застосовні через несформовану інфраструктуру фондового ринку та відсутність обов'язкових вимог до нефінансової звітності. Аналогічно, соціальні біржі мають високий потенціал у середньо- та довгостроковій перспективі, але потребують значних організаційних і нормативних зусиль для впровадження.

Ефективність реалізації соціального інвестування як системного механізму залежить не лише від наявності ринкових інструментів, а й від економічного середовища, в якому ці інструменти функціонують. Україна перебуває в стані посткризового відновлення, що супроводжується макроекономічними дисбалансами, обмеженим доступом до довгострокового фінансування, високим рівнем інвестиційних ризиків і дефіцитом довіри до фінансових посередників. У таких умовах формування повноцінного механізму соціального інвестування потребує цілеспрямованої економічної політики, яка б поєднувала стимули, гарантії, інституційну підтримку та прозору інфраструктуру.

Насамперед, ключовим чинником є вартість капіталу. За відсутності інституційних інвесторів, які готові вкладати кошти з довгостроковим горизонтом, ризик-орієнтоване фінансування потребує державних чи донорських компенсаторів, наприклад, через механізми співфінансування, фіскальні пільги або субсидування процентних ставок. Це дозволяє знизити поріг входу для інвесторів, які водночас зацікавлені у вимірюваному соціальному ефекті.

По-друге, асиметрія інформації щодо ефективності соціальних проєктів гальмує розвиток вторинного ринку інструментів соціального інвестування. Відсутність єдиних стандартів оцінки, непередбачуваність регуляторних змін, слабка

корпоративна звітність – усе це збільшує транзакційні витрати й формує високі бар'єри для залучення капіталу. Відтак, важливим економічним завданням стає формування інформаційної інфраструктури, яка б включала реєстри перевірених проєктів, відкриті звітність за методологією SROI чи IRIS+, а також незалежні системи моніторингу.

Ще одним визначальним чинником є конкуренція за ресурси в умовах обмеженого бюджету розвитку. Тому економічна доцільність соціального інвестування має бути доведена не лише в гуманітарному вимірі, а й через ефект мультиплікатора: соціальне інвестування, яке стимулює локальну зайнятість; створення нових мікробізнесів; зменшення тягаря на соціальну сферу може розглядатися як форма «відкладеної економії» для держави. У цьому контексті актуальним є застосування підходів оцінного аналізу витрат та вигід із включенням соціальних параметрів.

Окремої уваги потребує і просторова нерівномірність економічного розвитку. У регіонах, що постраждали від війни чи мають депресивну економіку, саме соціальне інвестування може виступати тригером змін. Проте реалізація механізму в таких умовах вимагає субсидіарного підходу, тобто, комплексного залучення локальних громад, міжнародної технічної допомоги та державного сприяння в подоланні інфраструктурних і соціальних бар'єрів.

У сукупності ці чинники дають підстави стверджувати, що успішне впровадження соціального інвестування потребує не лише правильно сконструйованого механізму, а й сприятливого економічного середовища, яке стимулює довгострокову участь, мінімізує ризики та забезпечує прозорість ефектів. Україна, перебуваючи на етапі

відбудови, має унікальний шанс інтегрувати принципи соціального інвестування в свою економічну модель, зробивши її більш орієнтованою на людину та соціальну справедливість.

Висновки. Соціальні виклики, перед якими стоїть Україна в умовах післявоєнної відбудови, такі як, дефіцит бюджетних ресурсів, руйнування інфраструктури, масова внутрішня міграція та зростання соціальної нерівності вимагають пошуку інноваційних моделей, здатних залучити приватний капітал для досягнення суспільно значущих цілей на засадах ефективності, стійкості та відповідальності.

У межах проведеного дослідження обґрунтовано економічну природу, логіку побудови та структурні компоненти механізму реалізації соціального інвестування. Запропонована авторська концепція охоплює п'ять взаємопов'язаних блоків (цільовий, інституційний, фінансово-інструментальний, стимулюючий і результативний), які в сукупності формують цілісну систему управління соціальним інвестуванням у межах економічної моделі, орієнтовану на досягнення вимірюваних суспільно значущих результатів. У структурі цього механізму ринкові інструменти відіграють ключову роль як засіб фінансового наповнення та практичної реалізації цілей інвестування. Ринкові інструменти, зокрема, соціальні облігації, імпаکت-інвестування, краудінвестингові платформи, пільгове кредитування мають найбільший потенціал до впровадження в українських умовах, оскільки забезпечують не лише фінансування соціальних ініціатив, а й виступають чинником зміцнення довіри, прозорості та

ефективності у сфері залучення інвестицій у соціальну сферу. Порівняльний аналіз цих інструментів дозволив визначити найбільш релевантні для українських умов за критеріями дохідності, ризику, гнучкості, прозорості та масштабу впровадження.

Функціонування механізму реалізації соціального інвестування дозволяє прозоро залучати приватний капітал до соціальних проєктів, підвищити ефективність використання державних і донорських ресурсів завдяки механізмам співфінансування, а також посилити легітимність соціального інвестування через використання міжнародно визнаних стандартів оцінювання впливу, таких як SROI чи IRIS+. Інтеграція зазначених інструментів у систему соціально-економічного розвитку України відкриває нові можливості для цільового інвестування в критично важливі сфери, такі як, відновлення інфраструктури, підтримку вразливих груп, розвиток соціального підприємництва у спосіб, що поєднує ринкову ефективність із соціальною відповідальністю.

Таким чином, розроблена концепція може бути використана як методологічна основа для подальшого проєктування моделей державно-приватної взаємодії у сфері соціального інвестування, розробки регуляторної бази та механізмів публічно-приватного співфінансування. Перспективами подальших досліджень є кількісне моделювання соціального ефекту, оцінка мультиплікативного впливу на локальну економіку та визначення умов масштабування кращих практик у національному вимірі.

Література:

1. Emerson J. The Blended Value Proposition: Integrating Social and Financial Returns. *California Management Review*. 2003. 45(4), 35-51. URL: <https://doi.org/10.2307/41166187>
2. Nicholls A. The Institutionalization of Social Investment: The Interplay of Investment Logics and Investor Rationalities. *Journal of Social Entrepreneurship*, 2010. 1(1), 70-100. URL: <https://doi.org/10.1080/19420671003701257>
3. Bugg-Levine A., Emerson J. Impact investing: Transforming how we make money while making a difference. *Innovations*, 2011. 6(3), 9-18. URL: https://doi.org/10.1162/INOV_a_00077.
4. Jackson, E. T. (2013). Evaluating social impact bonds: questions, challenges, innovations, and possibilities in measuring outcomes in impact investing. *Community Development*, 44(5), 608-616. URL: <https://doi.org/10.1080/15575330.2013.854258>
5. Bergfeld N., Klausner D., Samel, M. Improving Social Impact Bonds: Assessing Alternative Financial Models to Scale Pay-for-Success. *Annual Review of Policy Design*. 2019. 7(1), 1-20. URL: <https://ojs.unbc.ca/index.php/design/article/view/1774>.
6. Friede G., Busch T., Bassen A. ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2015. 5(4), 210-233. URL: <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>.
7. Eccles R. G., Klimenko S. The investor revolution. *Harvard Business Review*. 2019. Vol. 97 No. 3, pp. 106-16.
8. Margot V., Geissler C., De Franco C., Monnier B. ESG Investments: Filtering versus Machine Learning Approaches. *Applied Economics and Finance*. 2021. 8(2), 1. URL: <https://doi.org/10.11114/aeef.v8i2.5097>.
9. Юхнов Б., Островський І., Чухрай В. Соціальні інновації: механізми та методи їхнього оцінювання в системі імпаکت-інвестування. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка. 2022. 14(28). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-15).
10. Пластун О. Соціально відповідальне інвестування для досягнення цілей сталого розвитку. видавничо-виробниче підприємство «Мрія». 2023.
11. Вовк Є., Туролев Г., Левченко К. Соціальне інвестування як нова філософія для України. Економіка та суспільство. 2024. (66). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-120>.

12. Шандова Н., Стемковський В. Потенціал соціального інвестування для забезпечення економічної безпеки в кризових умовах. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2025. 1(15), 319-330. URL: <http://doi.org/10.32750/2025-0128>.

References:

1. Emerson, J. (2003). The Blended Value Proposition: Integrating Social and Financial Returns. *California Management Review*, 45(4), 35-51. <https://doi.org/10.2307/41166187>.
2. Nicholls, A. (2010). The Institutionalization of Social Investment: The Interplay of Investment Logics and Investor Rationalities. *Journal of Social Entrepreneurship*, 1(1), 70-100. <https://doi.org/10.1080/19420671003701257>.
3. Bugg-Levine, A., & Emerson, J. (2011). Impact investing: Transforming how we make money while making a difference. *Innovations*, 6(3), 9-18. https://doi.org/10.1162/INOV_a_00077.
4. Jackson, E. T. (2013). Evaluating social impact bonds: questions, challenges, innovations, and possibilities in measuring outcomes in impact investing. *Community Development*, 44(5), 608-616. <https://doi.org/10.1080/15575330.2013.854258>.
5. Bergfeld, N., Klausner, D., & Samel, M. (2019). Improving Social Impact Bonds: Assessing Alternative Financial Models to Scale Pay-for-Success. *Annual Review of Policy Design*, 7(1), 1-20. URL <https://ojs.unbc.ca/index.php/design/article/view/1774>.
6. Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5(4), 210-233. <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>.
7. Eccles, R. G., Klimenko, S. (2019). The investor revolution. *Harvard Business Review*, Vol. 97 No. 3, pp. 106-16.
8. Margot, V., Geissler, C., De Franco, C., & Monnier, B. (2021). ESG Investments: Filtering versus Machine Learning Approaches. *Applied Economics and Finance*, 8(2), 1. <https://doi.org/10.11114/aef.v8i2.5097>.
9. Yuhnov, B., Ostrovskiy, I., & Chukhrai, V. (2022). Sotsialni innovatsii: mekhanizmy ta metody yikhnoho otsiniuvannya v systemi impakt-investuvannya. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriya Ekonomika*, 14(28). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-15).
10. Plastun, O. (Red.). (2023). *Sotsialno vidpovidalne investuvannya dlia dosiahnennia tsilei staloho rozvytku*. vydavnycho-vyrobnyche pidpriemstvo «Mriia».
11. Vovk, Ye., Turoliev, H., & Levchenko, K. (2024). Sotsialne investuvannya yak nova filosofiiia dlia Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*, (66). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-120>.
12. Shandova, N. V., Stemkovskyy, V. V. (2025). Social investment potential in ensuring economic security in times of crisis. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, 1(15), 319-330. <http://doi.org/10.32750/2025-0128>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License